СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 159. Джерзі Сіти, Н. Дж., середа, 29-го липня 1942. No. 159. Jersey City, N. J., Wednesday, July 29, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ в злучених державах америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею злучених держав америки. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237, 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

НАДЗВИЧАЙНЕ ЗАСІДАННЯ НАЙВИЩОГО СУДУ ДЛЯ СПРАВИ САБОТАЖНИКІВ

ВАШИНГТОН. — Найвищий Суд Злучених Держав збереться в середу на надзвичайне засідання для розгляненння домагання 8 нацистичних саботажників, що стають тут на суд перед воєнною комісією, признати їм право до так званого „рит оф гебіас корпас". Цим домаганням саботажники немовби домагаються, аби їх суджено не військовим, а цивільним судом. На це засідання покликано з війська суддю Морфія, що тепер служить підполковником у Дилворті, Норт Каролайна.

СЕНАТОРИ ПРОТИ ПОДАТКОВИХ ПРОЄКТІВ УРЯДУ.

ВАШИНГТОН. — Сенатовий фінансовий комітет ухвалив відкинути дві пропозиції департаменту скарбу щодо нового податкового закона, а саме рекомендацію, аби чоловіки й жінки подавали спільний податковий рапорт, та рекомендацію податкувати приходи від стейтових і міських вартісних паперів.

РОБІТНИЧА РАДА ЗНОВУ ВИРІШУЄ СПРАВУ ЗАПЛАТИ.

ВАШИНГТОН. — Краєва Воєнна Робітнича Рада відкинула домагання 1,200 робітників підприємства Ремингтон-Ренд Ко. піднести їх робітничу заплату на 10 процентів. За відкинення домагання голосували представники підприємців і публики, за признання підвишки представники робітників. Відкинено домагання на тій основі, що мовляв робітники вже мають підвишку.

Опісля Рада признала деяку підвишку робітницям цього підприємства.

УРЯД ОБЛЕКШУЄ ПЕРЕМІНУ СПОСОБІВ ОГРІВАННЯ.

ВАШИНГТОН. — Аби облекшити переміну огрівання мешкальних домів нафтою на огрівання вугіллям, Федеральна Резерва Рада облекшила свої кредитові обмеження щодо інсталяції вугільних огрівачів і т. і. Відпадають спеціяльно обмеження щодо висоти заплати згори й обмеженого речинця сплати.

НЕОФІЦІЯЛЬНІ ВАКАЦІЇ КОНҐРЕСУ.

ВАШИНГТОН. — Конгрес розїхався на неофіціяльні вакації. Він не сподівається ніяких поважних нарад, поки не буде вирішений податковий закон, себто перед вереснем. Навіть Рейборн, предсідник палати репрезентантів, виїхав на 4 тижні, полишивши провід палати в руках тимчасового предсідника, конгресмена Булвинкела.

СУДЯТЬ ОФІЦИРА ФЛЬОТИ ЗА „СКАНДАЛЬНУ ПОВЕДІНКУ".

САН ФРАНСІСКО. — Перед військовим судом почалася тут розправа проти Моріса Арова, лютенанта-командера американської воєнної фльоти, за „скандальну поведінку", якої він, мовляв, допустився заставивши Тонія Мартина, радіового й фільмового співака, віддати йому автомобіль вартости 950 долярів як заплату за облекшення його асентерунку в характері головного спеціяліста в фльотній резерві. Обвинувачений, бувший атлет Калифорнійського Університету, заперечує всяку вину, і суд збирається доказувати йому вину кількадесятьма свідками.

ЗАКИДАЮТЬ ПОСАДНИКОВИ НАРУШЕННЯ ПЕРШЕНСТВА.

ГРЕНД РЕПИДС (Мишиген). — Волдо В. Тискорнія, посадник міста Ст. Джосеф, Мишиген, признав себе перед федеральним судом винуватим закиненого йому нарушення обмежень Ради Воєнної Продукції щодо першенства. Прокуратура закидує йому, що він роздобув пломберські причандали для вжитку в одним приватним мешканні, кажучи, що їх потрібно для вжитку в його підприємстві, яке виконує воєнні контракти.

УРЯД ВІДКЛАДАЄ ВІЙСЬКОВЕ ПОКЛИКАННЯ ЖОНАТИХ.

НЮ ЙОРК. — Полковник Артур МекДермонт, нюйорський директор військового побору, подав до публичного відома, що уряд видав нові директиви щодо покликування до військової служби, на основі котрих покликання всіх жонатих мужчин з жінками й дітьми та жонатих з дітьми, які удержують родинні звязки, мається відложити на пізніше. В клясу „1-А", з котрої можна негайно покликати до військової служби, мається ставити лише самотних людей, від котрих не залежить удержання ніяких осіб.

ВЕЛИКА ЗЛИВА В ОКОЛИЦІ НЮ ЙОРКУ И В ПЕНСИЛВЕНІЇ.

НЮ ЙОРК. — Низка сильних злив, що навістили частину цього міста й околицю, перервала в різних пунктах рух на підземних і наземних залізницях, наробила різної шкоди й спричинила смерть двох осіб. У Вестерлі зібрана вода на вулиці знесла 7-літню дівчину Бітріс Петерсон, як вона бавилася з братом. Другою жертвою був 75-літний Чунач Папазіян, котрий пробував перейти вулицю в дощ, попав під трамвай і помер незадовго в шпиталі.

Зливи спричинили теж виливи рік і потоків у східній частині Пенсилвенії. У повіті Ленкастер води відтяли на горбі 76-літнього Джана Церба; він утонув, пробуючи переплисти на безпечне місце. У Мартиндейлі утонула 13-літня дівчина, коли сильна струя води перевернула автомобіль, котрим вона їхала.

Уряд Студіює Донесення Про Ворожі Жорстокости

ВАШИНГТОН. — Секретар стейту Кордел Гол заявив газетярам, що він не має ще для преси ніякої заяви в справі донесень про жорстокости, поповнені японцями супроти американців, про які донесено з португальської кольонії в східній Африці. Він запевнив одначе газетярів, що уряд студіює справу й по докладнім її розсліді виступить з відповідною заявою.

Газети пищуть, що департамент стейту не знав про трактування японцями американців по вязницях і концентраційних таборах, бо американський уряд зноситься з японцями через швайцарський уряд, а йому японці не дозволяють нічого бачити.

УРЯД ЗАХОПЛЮЄ ЯПОНСЬКІ ШЕРИ

ВАШИНГТОН. — Сторож чужинецької власности забрав на власність американського уряду японські шери в різних фірмах. Кромі цього цей уряд перебрав теж кілька німецьких фірм і 1,500 патентів, що є власністю німців; ці патенти відносяться до ділянок радія, телевізії, хемії й летництва.

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД БУДЕ БУДУВАТИ ДОРОГУ ДО ПАНАМСЬКОГО КАНАЛУ

ВАШИНГТОН. — Департамент стейту подав до відома преси, що американський уряд буде фінансувати будову 625 миль довгої дороги від південної границі Мексика до Панами. Ця дорога має звязати торговельно Злучені Держави й центральну Америку. Вона буде 10—16 стіп широка.

ЖИДИ ЗА ДОПОМОГУ ЧЕРВОНІЙ АРМІЇ

НЮ ЙОРК. — У відповідь на заклик Жидівського Проти-Фашистівського Комітету в Совєтському Союзі 212 жидівських юнійних урядників Американської федерації Праці й Конгресу Промислових Організацій видали спільний заклик до жидів Америки складати гроші на закупно повзів і бомбовиків „на допомогу відважній російській армії". Заклик виходить зо заложення, що „кожний удар, який вони (жиди в Росії) завдають в своїй обороні, є рівночасно обороною Америки".

Американські Летуни Задержали Японський Налет на Чунгкінг

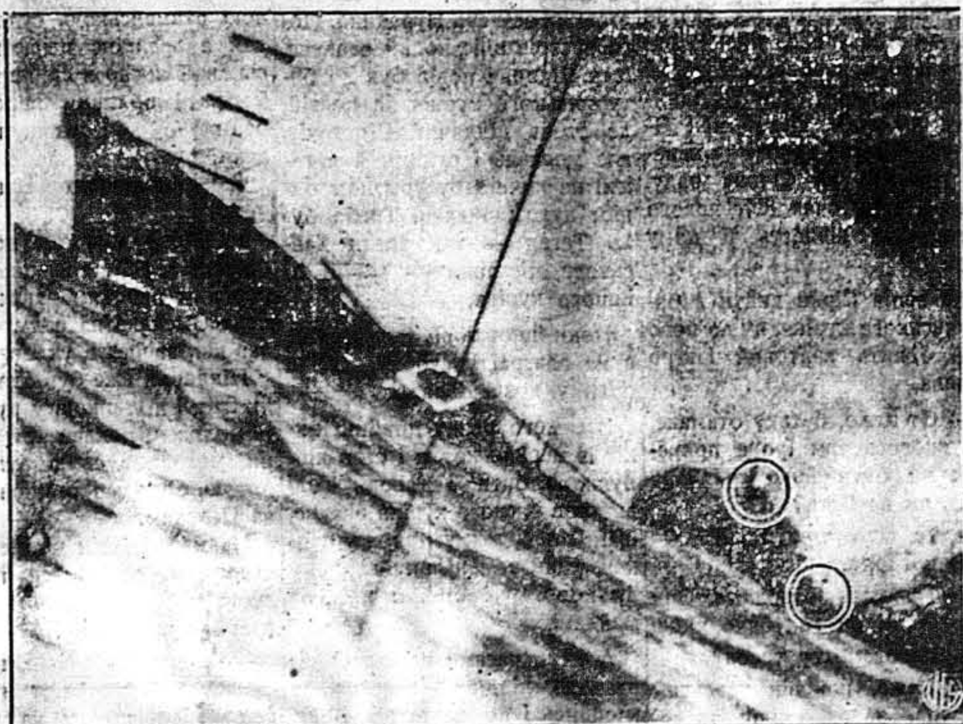
ЧУНКІНГ (Китай). — Столиця демократичного Китаю, місто Чунгкінг, зазнавала в роках 1939, 1940 і 1941 великих ударів від постійного японського бомбардування. Та майже від року вона не бачила японських летунів. Це було незвичайним явищем, коли порівнати з недавним минулим. Щоб це змінити, японське командування висилало з Ганкова 50 японських бомбовиків, щоб бомбардувати Чунгкінг. Про це дізналась завчасу команда американської летунської 23-тої ескадри, що призначена для слідкування за ворожими літаками і для боротьби з ними. Ось таким чином американські летуни, що недавно прибули до Китаю, дістали першу поважнішу нагоду стрінутись з японськими летунами. Наслідок був такий, що з 50 японських бомбовиків тільки чотири долетіли до передмість Чунгкінга. Та й ті не наробили ніякої шкоди. А населення міста не було їхньою появою цілком залякане, як це колись бувало. Це тому, що мешканці знали, що мають для оборони сильні віддіни американських летунів.

ЗАПОВІДАЄ ЗНИЩЕННЯ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ І БРИТАНІЇ

ТОКИО. — Німецька заокеанська пресова агенція подає, що японський премієр, ген. Гідекі Тоджо, промовляв в місті Осака до 20,000 осіб про воєнне положення і заміри Японії. Казав, що Японія „сильно скріпила своє стратегічне положення на Алевтських островах", та що японці „в боротьбі з англьо-саксонцями на всіх фронтах задержали ініціятиву". Та найважніше те, що він заповів, що „Японія рішила знищити Злучені Держави і Велику Британію". В тій цілі, казав він, Японія охоча до кооперації з Індією, щоб допомогти їй „здійснити її цілі", себто відірватись від Британії й стати незалежною.

600 БРИТІЙСЬКИХ БОМБОВИКІВ НАД ГАМБУРГОМ

ЛОНДОН. — Британська Королівська Повітряна Сила продовжує свої налети на німецькі промислові центри у величезних розмірах, бо отсе бомбардовано Гамбург з 600 літаків, при чому скидувано бомби, що мали і по 4,000 фунтів.

ЗАТОПЛЕННЯ ЯПОНСЬКОГО НИЩИТЕЛЯ.—Цю світлину знято було через перескоп американського підводного човна, котрий випустив був торпеду, що затопила цей японський корабель, котрий власне потапає.

СТАЛІНГРАД І КАВКАЗ У ДІЙСНІЙ НЕБЕЗПЕЦІ, ПОДАЮТЬ З МОСКВИ

МОСКВА. — Совєтські звідомлення не закривають важкого положення совєтської армії на полудні, як і тих наслідків, які потягає за собою втрата Ростова. Офіційно стверджується, що совєтські війська опустили Ростов і Новочеркаськ. Знову німецький комунікат уже згадує за Батайськ, що має бути теж в німецьких руках. Є він положений пять миль на полудне від Ростова на шляху залізничої лінії і нафтових проводів, що ідуть з Баку. Тепер ведуться дальші дуже завзяті бої біля Цимлянська. Біля Вороніжа совєтські війська держаться добре й завдають німцям дальші удари. Та це тепер не має такого великого значіння, бо вся увага звернена на полудне.

Чи не повториться те саме?

Поки німці були ще недалеко від Ростова, всеще була надія, що „щось станеться". Про те ще й тепер думають. Такі надії мають своє оправдання в тому, що подібне сталось в 1941. році, коли німці вже були заняли Ростов, а потім мусіли звідтам вицофуватись.

Американські літаки в боях.

Американські кореспонденти, згадуючи за тяжкі бої під Ростовом, підкреслюють, що ще ніколи літаки не відгравали такої великої ролі на совєтському фронті, як тепер. Та особливо замітне те, що над Доном видно всюди повно американських літаків. Це самі бомбовики.

Значіння впадку Ростова.

Совети переживають „чорну годину" з упадком Ростова, пише кореспондент до часопису „Ню Йорк Таймс". Бо це означає втрату входової брами до Кавказу, що є не тільки багатим у збіжжя і нафту, але є сам собою сходовою брамою до достав, що їх одержують Совети від Обєднаних Держав.

НАЙВАЖНІША БИТВА З МІЛІТАРНОГО И ЕКОНОМІЧНОГО БОКУ...

ЛОНДОН. — Асошіейтед Прес подає, що британські військові й політичні кола зажурені подіями на совєтсько-німецькому фронті. Вони тої думки, що цю боротьбу, що там ведеться, можна назвати найважнішою з усіх досі ведених битв, як з мілітарного, так і економічного боку.

ВСЮДИ ПРОТИ НІМЕЦЬКИХ ОКУПАНТІВ.

ЛОНДОН. — Повстанчий рух проти німецької влади зростає у всіх краях, що опинились під німцями. Такі вісти доходять до Лондону з Югославії, Греції, Румунії, Альбанії й Польщі. Всюди по тих краях треба тепер окупантам тримати більші військові сили, щоб вдержувати сякий такий лад.

НАЦИСТИ ЗНИЩИЛИ ЦІЛЕ НОРВЕЗЬКЕ СЕЛО.

ЛОНДОН. — Німецьке Гестапо знищило доцenту норвезьке село Телеваґ на острові Сотра. Має це бути німецькою відплатою за те, що хтось вбив двох агентів Гестапо. Наслідком знищення і спалення села остало до 500 людей без притулку. Заки знищено село, ще розстріляно закладників. Чоловіків з села вислано до Німеччини на примусові роботи.

ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ФАЛЬШИВИМ ІНФОРМУВАННЯМ ФРАНЦУЗІВ.

ЛОНДОН. — Французький нарід зденервований і перетомлений повінню поголосок про інвазію і другий фронт. Але він готовий до повстання проти німецьких окупантів, як тільки зявляться аліянтські війська в Франції. Та французи мусять дістати певні інформації, коли це станеться, щоби бути готовими до такого вчинку. Їм треба виразно сказати, чи мають ставати до бою зо зброєю. А досі так було, що з Лондону давали тільки поради і було багато слів, а мало акції. Таке заявив Андре Філіп, бувший французький посол до парляменту з міста Ліон. Він добре відомий з проти-націстівської пропаганди. Тепер прибув з Франції до Лондону, щоб далі вести ту пропаганду та допомагати акції ген. де Голя.

Заповідає масакру, якщоб інвазія не вдалась.

Філіп ще заявив, що на випадок, якби інвазія Аліянтів скінчилась невдачею, то цілком певно наступилаб страшна масакра французів з боку німців. А це знову моглоб цілковито прибити духа французів.

Ніколи не погодяться з німцями.

Він ще заповів, що без огляду на те, що зроблять Аліянти, а навіть тоді, якби французи не мали на них ніякої надії, так є, що вони ніколи не погодяться з німцями і будуть постійно проти них бунтуватись.

ЗДЕРЖУЮТЬ АГІТАЦІЮ ЗА „ДРУГИМ ФРОНТОМ".

ЛОНДОН. — Британські урядові кола зачинають журитись непогамованою агітацією за негайним отворенням другого фронту в Европі. Вони розуміють, що це природне явище, коли глядіти на справу з сентиментального боку, бажаючи допомогти Советам, що ведуть тепер боротьбу на життя і смерть. Та проте уряд є тої думки, що Аліянти ще не мають відповідного числа кораблів, щоб можна було взятись за інвазію на велику скалю. Така справа не може бути вирішена промовами і резолюціями на Трафалгар Сквер, на віцу чи демонстрації... Уряд дає до пізнання, що є пляни, як далі вести війну, але вони відомі тільки кільком особам. Такі пляни мусять бути побудовані на холодному розсудку, а не на гарячкових промовах. Хто цього не хоче розуміти, цей тільки шкодить спільній справі.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Наступ на „Серце Росії"

Воєнна ситуація на совєтсько-німецькому фронті є того роду, що звернула на себе загальну увагу тому, що всі відчувають, що там рішається таке, що заважить глибоко на цілій воєнній ситуації. Війна буде, якщо Совєти вдержать фронт, вкорочена, або продовжена на декілька літ, якщоб німцям вдалося відтяти північну Росію від полудня і заняти Кавказ.

Відома нам журналістка, Ен О'Гар МекКормик, є цього переконання, що німці щойно тепер зачіпили властиву Росію, наступаючи в напрямі Волги. Бо наступати на Волгу, каже вона, значить наступати на „серце Росії".

З тим її твердженням погоджуються многі інші американські журналісти. Доперва тепер, кажуть вони, є загрожена судьба Росії. Доперва тепер вона може втратити те все, що придбала на протязі століть, перемінивши себе з малого й незначного князівства на півночі в велику імперію. Ось тому, кажуть вони далі, не іде тепер уже совєтським підданим, що б'ються на фронті з німцями, так дуже про комунізм, а про Росію.

Філікс Морлі пише, що Росія розуміє, що якщоб Німеччина перемогла, то вона втратить все, що придбала від часів Петра І. і Катерини II., коли то поширила своє московське князівство на Україну, Білорусь, Крим, Фінляндію, Балтійські держави, Польщу і Басарабію. Але, каже він, теж і німці знають, що якщоб вони програли, то тоді вони вже ніколи не зможуть перемогти словян, а тим самим прийде остаточний кінець і їхнім імперіялістичним мріям. Ось тим і пояснюється та страшна завзятість, з якою боряться воюючі на совєтсько-німецькому фронті. Обидві сторони інстинковно відчувають, що тут іде про життєву, дійсно велику справу.

З цього боку, кажеться далі, є велика ріжниця, коли брати під увагу Велику Британію і Злучені Держави як тих, що вступили в війну. Британія хоче задержати свою державну цілість; Злучені Держави хотілиб положити кінець агресивній політиці в світі; знову обидві великі демократії бажалиб, щоб у світі далі вдержались їхні поняття про індивідуальну свободу. Знову Росія і Німеччина, кажеться далі, боряться за те, хто має в будуччині порядкувати континентальною Европою. А ситуація комплікується для Росії ще й тим, що Японія є „природним" союзником Німеччини, бо й вона хотілаб позбутись російського суперництва.

Без огляду на те, чи ми годимось з усіми тими заввагами, чи ні, мусимо признати, що війна на совєтсько-німецькім фронті ввійшла тепер у дійсно рішальну фазу. Стоїмо перед подіями, які можуть стати дійсно історичними. Нема двох думок, що ту ситуацію добре розуміють політичні й військові кола, як у Вашингтоні, так і Лондоні. Тому можна навіть надіятись як не „другого фронту", то важних нових мілітарних потягнень.

Чому Америка Воює?

(За авторитетною заявою американського секретаря стейту, Кордела Гола).

Змалювавши в своїй радіовій промові загально теперішню війну як загально світову боротьбу народів і держав, що хочуть удержати свободу, проти шайки держав-заговірників, що змовилися захопити під своє панування ввесь світ, секретар стейту Кордел Гол перейшов до спеціяльного питання: чому воюють американці?

І ми не без вини.

Сказав він при тому на адресу американців не одно терпке слово:

„Ми американці воюємо, бо нас напали. Ми воюємо, аби врятувати просто наше існування. Ми й інші вільні народи були заставлені воювати, бо ми не навчилися лекції, про котру я говорив", себто, що для вдержання добутої свободи, треба бути все готовим її силою обороняти.

„Нас заставлено воювати, бо ми не зважали на цей простий, але основний факт, що ціною мира й заховання свободи й закону між державами є признання інтернаціональних відповідальностей.

„Після останньої війни занадто багато держав, між ними й наша, толерувало, або навіть брало участь в спробах попирати власні інтереси коштом збірного безпеченства й нагоди для всіх.

„Занадто багато з нас було сліпими на лиха, котрі раз допущені, створили розростаючіся недуги внутрі й поміж державами — політичні підозріння й ненависти; перегони в зброєнні, спершу крадьком, а потім відкриті; економічний націоналізм і йдучі за ним економічну депресію й нужду; а наконець появу в темних місцях грабіжників і горлорізів, що находили свою нагоду серед безпорядку й знищення".

Невдачні заходи Америки не датися втягнути в війну.

Секретар Гол змалював далі американську інтернаціональну політику:

„Від часу як появилася перша загроза для світового мира, уряд Злучених Держав старався щораз сильніше попирати справу мира, спираючи її на твердій основі закона, справедливости, неінтервенції, неаґресії й інтернаціональної співпраці... Ми заступалися за засади широкого й конструктивного світового порядку в політичних, економічних, суспільних, моральних і духових відносинах між народами — засадами, котрі мусять становити основу вдоволяючого майбутнього світового порядку.

„Ми практикували ті засади в нашій добросусідській політиці, яку ми примінювали до кожної частини світу, не лише до Західної півкулі, отже й до Тихого Океану, і до Европи, просто до кожної частини землі.

„Коли прийшло до вибуху війни, наш уряд робив усякі чесні й можливі заходи, аби не дати війні поширитися далі і або не дати втягнути нашого краю в цю війну.

„Але довкола нас зростали небезпеки. Мирні держави, які нікого не кривдили, одна за одною, падали під чоботом наїзника, так в Европі, як в Азії.

„Гітлер і японські пани війни своїми вчинками й офіціяльними заявами дали нам виразно до зрозуміння, що японці мають ціль перемогти й запанувати просто над половиною світа з одною половиною населення, тоді як Гітлер поклав собі за завдання поперше добути континент Европи, а потім Британські острови, а через опанування британської фльоти запанувати над всіми морями світа.

„Події показали понад усякий сумнів, що кожна з держав Осі має наміри необмеженого грабіжу. Вміру поступу часу стало ясним, що остаточною метою загарбань є Злучені Держави й вся Західня Півкуля. Остаточний доказ на це доставили інтернаціональні очайдухи, публікуючи свій „тристоронній пакт" з 27. вересня 1940 року. Цим пактом союзу Німеччина, Японія й Італія по сутті згодилися, що, якби котрий край, котрий не находиться в війні з ними, поставив якісь перешкоди котрійнебудь з тих держав на дорозі до їх загарбувань, то всі три держави обєднають свої політичні, військові й економічні заходи проти такого краю.

„Ця постанова була вимірена проти Злучених Держав. Один з високих офіціяльних речників держав Осі заявив явно, що ціллю трьох спільників є добитися нового порядку в світі дорогою сили.

„Наконець, переконання, що ці пляни й цілі витворювали стан безпосередньої й гострої небезпеки для всіх ще остаючих мирних держав, головно на Західній Півкулі, заставило нас звернути спеціяльну увагу на питання: коли й де мирні держави, в тому числі й наша, мають почати ставити опір військовій агресії, аби зробити цей опір тим більше скуточним?

„Ось серед кяих умовин наш уряд відчув конечну потребу приняти політику допомоги для Великої Британії й інших держав, що ставлять опір аґресії, як це виложено в законі про позичку-аренду, предложеному конґресові в січні 1941 року".

Не зрозуміли якслід наші бажання мира.

„Ледво че треба додавати, що всі наступні вискази й вчинки лідерів Німеччини, Японії й Італії вповні потвердили розумність і начасність політики нашого уряду, коли він починав обороняти край, поки така оборона показалася запізною.

„У грудні 1941 року, ці три держави, згідно доконали нападу на нас, починаючи нападом на Перл Гарбор, — розуміючи добре, що для досягнення перемоги їм треба перемогти нас, а щоби перемогти, їм треба вдарити на нас, поки ми будемо приготовані їм успішно ставити опір.

„Коли вони робили згідно цей напад на нас, пани війни в Японії й Німеччині певно повірили, що за нашим щирим і сильним бажанням мира є брак волі й здібности піднятися зєднаними й вилляти всю свою силу й енерґію в битву.

„Та від того часу вони почали вчитися іншої лекції коло Вейк і Мидвея, в Батані й Корехідорі, в Макасарі й на Коралевім Морю, з неба над самим Токіом, і знову з Мидвея, на кожному просто морю широкого світа від нашої повітряної фльоти й від наших торговельних кораблів, на кожному побоєвищу світа від зростаючого нашого воєнного матеріялу.

Америка, її союзники й інші народи.

„Остаточну відповідь від нас дістануть вони від нашої розростаючоїся армії, фльоти й повітряної сили, котрі борються плече об плече з нашими геройськими союзниками, а котрі піддержують наші весь край обіймаючі промислова сила й відвага, рішучість і винаходчивість нашого народу. Цю відповідь виклепують тепер у боєвім дусі, що тепер проникає народ нашого краю, у волі до перемоги всіх Обєднаних Держав".

„У цій великій боротьбі ми американці стоїмо обєднані з тими, що подібно як ми, воюємо, аби відзискати волю, котру їм брутально відобрано; з тими, що воюють за нагоду добитися свободи. Ми все вірили, і віримо ще й нині, що всі народи, без різниці раси, барви шкіри або релігії, котрі є готові й приготовані перебрати на себе відповідальности свободи, мають право нею покористуватися".

„Ми все старалися, і стараємося ще й нині, додавати заохоти й давати поміч усім тим, що шукають свободи, аби забезпечити собі право перебирати відповідальности свободи. Ми старалися чесно виконувати нашу відповідальність: на Кубі, на Филипинах, і всюди інде, де лише вона на нас спадала.

„Це було нашою ціллю в минулому, і це остане нашою ціллю в майбутньому, вжити повної міри нашого впливу, аби піддержати добуття волі всім народам, котрі своїми вчинками показують себе гідними її й готовими до неї".

Америка й її вороги.

„Наші вороги стоять проти нас з узброєною силою в кожній частині світа. Ми не можемо виграти цеї війни, стоячи на наших границях і обмежуючися до відбивання їх атаків. Повітряні, підводні й інші напади можуть ефектовно бути відбиті лише тоді, як заатаковані підуть пошукати й знищити жерела нападу. Ми вишлемо всю поміч, на яку ми здібні, нашим геройським союзникам. І ми підемо за нашими ворогами й будемо їх атакувати на кожному пункті земної кулі, на котрім можна доконати знищення сил держав Осі найбільше ефективно, скоро й певно.

„Ми знаємо велич завдання, що стоїть перед нами. Ми знаємо, що виконання його буде вимагати від нас необмежених зусиль і непохитної відваги. Як далека дорога нас не жде, ми будемо йти аж до остаточної перемоги.

„Хвилеві невдачі не сміють нас знеохочувати. Противно, вони є сиґналом для всіх справжніх вояків і патріотів відбиватися ще твердше, з тим завзяттям, що ніколи не піддається ні силі ні загрозі сили.

„Воюючи в самообороні, за самозаховання, ми мусимо упевнити перемогу й знищення нагарбуючих світ сил Гітлера й японських панів війни. Щоби цього доконати, наш народ і народи кожної з 28 Обєднаних Держав мусять рішитися посвятити час і маєток і життя навіть у розмірах, в минулому невиданих.

„Інтернаціональні очайдухи... не покинуть свого бандитизму добровільно. Їх можна здержати тільки силою".

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

З СОВЄТСЬКИХ І ПОЛЬСЬКИХ ДЖЕРЕЛ

I.

А ДЕЖ ДІВСЯ І. ФРАНКО?

В большевицьких У. Щ. Вістях з 28. червня б. р. подибуємо „надіслане з України". Це стаття О. Копиленка п. н. **„Література українського народу".**

Очевидно, що читаємо статтю, бо воно дійсно цікаве, що пишуть совєтські критики чи історики літератури про українську літературу і українських письменників. Особливо, коли совєтські вчені надсилають свої статті аж за океан, до Америки.

Отже знаходимо в тій статті згадку за Шевченка. Та поза ним до „найкращих клясичних письменників української літератури" зачислені такі: Леся Українка, Михайло Коцюбинський, Василь Стефаник, Архип Тесленко.

Далі вичислені ще такі письменники: Корнійчук, Бажан, Малишко, Іван Ле.

А ще далі такі: Павло Тичина, Максим Рильський, Микола Бажан, Володимир Сосюра, Олександр Корнійчук, Іван Кочерга, Володимир Суходольський, Юрій Яновський, Петро Панч, Н. Рибак, Юрій Смолич...

Ми вичислили усіх, щоб нас ніхто не обвинувачував, що когось пропустили.

Очевидно, що стаття згадує, що є ще багато інших письменників, особливо з молодих. Та замітне те, що в цій „пролетарській" статті, не згадано того українського великого письменника, що перший в українській літературі заговорив про пролетаря-робітника, бо нема ні словом згадки за Івана Франка... Чи може це „кара" за те, що Франко взивав український нарід, що „не пора" нікому служить, а пора, щоб для України жить!

II.

„ВЕЖА ВАВЕЛЬ НА СХІДНИХ ЗЕМЛЯХ ПОЛЬЩІ".

Такий є наголовок статті, що поміщена в польській ґазеті „Нови Сьвят" з 25. липня б. р. Кажеться, що на підставі вістей, що доходять з тих земель, німці, що мали там завести порядок, тільки збільшили той хаос, який спричинили Совєти, коли заняли ті землі. Читаємо в статті таке:

„Підчас совєтської окупації видно було, наприклад, на вулицях Львова побіч росіян і українців, представників усіх можливих народів совєтського сходу: кірґізів, калмуків, сартів, таджиків, татар, не згадуючи вже за жителів Кавказу, зокрема вірмен і грузинів. Супроти скорости совєтського відвороту, не всі вони виевакували і частина їх остала на місці, додаючи виглядови львівської вулиці доволі екзотичного характеру. А тепер німці ще збільшують ту дивну мішанину народів, спроваджуючи на ті землі не тільки німців з Райху, але ще ріжного роду „нордійців", а головно голяндців і данців. Під проводом німців твориться Голяндське Товариство для експльоатації сходу, що має заступити голяндцям загарбані японцями Нідерляндської Індії в виді кольоніяльної експльоатації польських земель".

Замітне теж і те, що навіть і тут польська ґазета далі говорить про „польські землі", хоч тут мова про землі України.

Дві Долі

Повість

ДАНИЛА МОРДОВЦЯ

44)

— Я — каже — Артем Золотар з товариством від ясновельможного пана гетьмана, а він піддячий Омелян Шостаків з царською грамотою до пана кошового і до війська запорозького низового. — Так який же він піддячий, коли без коси! — От я й прийшов спитати — чи бити його, чи не бити?

— Ні, козаче, не бий, а впусти у браму, — сказав Сірко. — Іди, спасибі, що так пильно доглядаєш нашої матери Січи. Мало у нас таких щирих вартових, як ти, Петре. Без тебе пропалаб Січа.

Петро похнюпився мов дівчина, до котрої залицяється парубок, і вийшов з куріня, промовивши: „щасливі зіставайтеся, панове".

— От дурне, а щире, — сказав Сірко. — Я що воно там таке, з Москви? — Яким то вітром звідти дує? — Побачимо.

XXI.

Через яку там годину Сіркови сказали, що проїхав з Москви піддячий Омелян Шостаків і що вожами собі із Батурина узяв він Артема Золотаря з товариством, а увійшовши у Січу, став у батуринському курінї, у Гречина Павла. Тогож дня він появився у Кошу і просив, щоби його допустили до кошового. Тоді сам отаман пішов до нього у курінь. Звичайно, поздоровкались. Сірко, як слід, спитав про здоровля його царського пресвітлого величества, і хотів віддати грамоту тут же кошовому на руки, але Сірко грамоти на руки не приняв.

— Дякувати його царському пресвітлому величеству на милостивій грамоті, — сказав він. — Але у нас, війська запорозького низового, того не завелось, щоби грамоти приймати на руки. Нехай пан Омелян — ласка панова — винесе грамоту на Січову раду, завтра, і на очах військового товариства віддасть її кому слід.

Не вспів Сірко вийти з батуринського куріня, як до його вже біжить вартовий Петро Халява.

— От лихо, батьку отамане, ще якогось там Ірода принесло: чи бити його собачого сина, чи не бити?

— Та хто там такий? — спитав Сірко.

— Та якась татарлюга. Очи йому такі! як голубяче яйце.

— Чогож йому треба?

— Каже, що він ханський осавула, задля окупу татарських полоняників.

— Так впусти, мерщій впусти його, Петре: у нас на Кошу зосталось тих грошенят, як кіт наплакав.

Халява метнувся до брами. І справді то був осаула нового хана, Мурад-Гирея, що наставили замісць Нуредина. Його зустрів військовий осавула, Іван Шило, і повів був до батуринського куріня на постій, де стояв піддячий Шостаків, але москаль і руками й ногами: не хоче з бусурманом одним духом дихати. Треба було Тегая — так звали ханського післанця — вести до іншого куріня.

Поки йшов торг, минув день, а на завтра, у суботу, мусіла бути у козаків рада.

З самого ранку довбиш виніс із церкви котли і став дрібушкою бити у довбні. Тоді вийшов із свого куріня осаула, Іван Шило, теж увійшов у церкву, узяв там велику військову корогву і став з нею на майдані.

А тими часами царський післанець, піддячий Омелян, умившись і помолившись Богу, виглядав із свого куріня у віконце на майдан.

Довбиш у друге забив у котли, і запорожці посипали з курінів на майдан.

Довбиш ще вдарив двічи. Тоді виходила на майдан старшина: кошовий Сірко з булавою отаманською, суддя Кудлай з великою печаттю, військовий писар з срібним каламарем і орлиним пером. Усі без шапок — і старшина, і козаки.

У курінь увійшов Павло Пелех.

— Його милость кошовий отаман з усім військом запорозьким низовим запрошують пана Омеляна на раду, — сказав він, ввічливо уклонившись.

Піддячий вже був одягнений як слід і з шапкою у руці. Він помолився, поклав три поклони, погладив свою руду, лопатою, бороду і вийшов у слід за Пелехом.

На майдані він підійшов до старшини, уклонився по московськи з повагою і подав грамоту кошовому.

— Шапки на землю, панове, — сказав Сірко і положив перед собою шапку на землю.

Положили свої шапки на землю суддя Кудлай, писар Забродя і осавула Іван Шило. На шапки положив осавула і військовий прапор — корогву.

Тоді Сірко розгорнув грамоту, поцілував печать і подав грамоту судді, а той вже писареви.

— Прочитай, пане писарю, до ради грамоту його царського предсвітлого величества: нехай ми послухаємо, — сказав Кудлай.

Писар читав: „Від великого государя царя і великого князя Теодора Алексієвича всеї Великої і Малої і Білої Руси, єго царського пресвітлого величества, самодержця і обладателя"...

— Стій, стій, стій! — мов опечений крикнув московський післанець. — Як ти прочитав останнє слово, пане писар?

— Як? — трохи здивувався Забродя. — Прочитав як воно тут написано: я читати умію — не по складах.

— Так прочитай знов останнє слово — як ти його читаєш, — сказав упертий москаль. — Прочитай же по правді.

(Дальше буде).

З Листа Засудженого

(У кількох американських ґазетах появилося останнє письмо 22-літнього голяндця, засудженого на смерть німецькою окупаційною владою. Засуджено його й його товаришів на смерть. Злочин, за який їх стрінула найвища кара, був у тому, що вони пробували втікати з Голяндії, аби дістатися до голяндських військ у Британії. Присуд виконано 27. лютого цього року відділом німецьких військ. Поданий тут лист був писаний попереднього вечора. Від родичів цей лист дістався до Голяндського Інформаційного Бюра, а від нього за границю.)

Дорогий батьку: Мені важко писати цього листа до Вас, але я мушу Вам сказати, що військовий суд видав дуже важкий присуд проти нас.

Прочитайте цей лист самі, а потім скажіть Мамі уважно.

Як я вам писав попереднього листа, 14. лютого, ми вже знали, що нас засудять на смерть. Одначе я не міг зібрати досить відваги, аби Вам написати про те, бо я не хотів аби Ви переходили через такий самий час напруження. Нашу апеляцію до Парижа по помилуванню відкинено, хоча ми думали, що маємо добрі шанси, бож прецінь ми не поповнили ніякого злочину.

Я не говорю про час страху, бо на щастя я його не маю, Я був у стані молитися багато, і маю тверде переконання, що я можу сподіватися вмерти во Христі.

Незадовго, в 5. годині, станеться це і це не є таке страшне. Будьщобудь це буде тільки один мент, а потім я буду з Богом — не буде вже страшних нужд і смутку цеї землі. Чиж це остаточно такий страшний перехід?

Противно, це гарно бути в Божій владі. Бог нам сказав, що Він нас не забуде, як лиш ми будемо молитися до Нього по поміч. Я відчуваю так сильно своє зближення до Бога, що я вповні приготований на смерть. Я маю надію, що це буде потіхою для Вас.

Я знаю зовсім добре, що це страшне. Ми ще такі молоді. Але Бог знає, що наша справа слушна. Я знаю, що Вам багато гірше, ніж мені, бо я знаю, що я висповідався з усіх своїх гріхів супроти Нього й зовсім успокоївся. Тож не сумуйте, але вірте в Бога й моліться за силу.

Мамо, дорога Мамо, позвольте мені Вас обняти. Простіть мені все лихо, що я Вам зробив. Не плачте, дорогі. Будьте відважні. Ви ще маєте дітей попри мене... Я знаю, що я з Вами усіми ще побачуся. Останній поцілуй від Вашого сина Кіса.

Батьку, даруйте мені теж. Будьте сильні в своїй вірі, котру, як я знаю, Ви маєте так само, як Мама. Не сумуйте, але дякуйте Богу, що ми маємо запевнення Його ласки. Не кажіть: "Як ти відійшов, то мир не має ніякої радости для нас", бо прецінь я віддав своє життя за наш рідний край, як це робить тепер багато з нас. Стисніть мені сильно руку. Най діється воля Божа.

Жан, Беп, Ель і Фієн, я Вас усіх здоровлю. Будьте сильні і моліть Бога за відвагу. Вірте в Нього, а Він зробить так, що все скінчиться добре. Будьте добрі для Батька й Матери. Багато поцілуїв від Вашого брата Кіса. Поздоровіть моїх малих братів і сестер; може вони ще цього добре не разумiють,- тож Ви повчіть їх вірити.

Здоровіть усіх, від нас чотирьох. Дякую усім за те, що вони зробили для мене.

Ми відважні. Будьте такими й ви.Вони можуть забрати від нас лише наше тіло. Наші душі находяться в руках Бога. Це для нас достаточна потіха.

Я відходжу, поки ми знову не обєднаємося в зєднанні, що буде багато щасливіше. Най Бог благословить Вас усіх.

Не майте ненависти. Я вмираю без ненависти. Бог править усім.

КІС.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Йонґставн, О. — В дописі з 17. липня має бути: Танцювали танцюристи з Хору „Кобзар", а соло відтанцювала мала танцюристка Норма Джін Телявська. Приґравала на піяні панна Ірина Мусійчук.

ПОВОЄННА РЕКОНСТРУКЦІЯ СВІТА

Хоч до кінця війни ще далеко, чільні проводирі Обєднаних Держав вже почали публично дискутувати повоєнний устрій світа. Ця справа очевидно не входить тепер в обсяг думання ні премієра Британії ні президента Злучених Держав. Для цих двох вождів демократичного світу найважнішою справою в теперішнім часі є — виграти війну, повалити диктаторську трійцю, яка напосілась втопити демократію в морі крови. Цій справі вони присвячують весь свій час. І є це дійсно найважніша справа, бо якщоб дійшло до того, що Держави Осі вийшлиб побідоносно з цеї війни, то про реконструкцію світа рішать вони, і примусять всіх поневолених народів підпорядкуватися їх таталітарному режимови.

Головним речником британського уряду відносно повоєнної реконструкції являється міністер закордонних справ Ентоні Іден. В недавній промові в місті Едінборо він дещо висвітлив цю справу, рівночасно даючи перестороґу, що не є це легка річ привести до порядку розятрений війною світ в кількох тижнях, або навіть в кількох місяцях. Щоби завести в світі лад і запевнити народам тривалий мир, потрібно буде не лише здорової думки, але і небуденної витривалости і ще більшої саможертви від тої, що ми тепер віддаємо для добра світової демократії.

Іден слушно заявляє, що мир з Німеччиною є конечний, але рівночасно він підчеркує, що цей мир буде можливий лише тоді, коли в Німеччині зістане повалена нацистівська влада, коли Німеччина прийме цей мир і буде примушена його задержати. Щоби Німеччина могла приступити до спілки народів і скористати з привілеїв мира, вона насамперед мусить позбутися її теперішних володарів.

Британський міністер внутрішних справ, Герберт Морісон, кілька днів пізніше висловився подібно. Основою мирової програми, сказав він, мусить бути цілковита перемога над Німеччиною і знищення нацизму; справедливий мир з рівними правами для кожного народу, включаючи і німецький нарід; поліціювання світу Обєднаними Державами до часу дійсного замирення і до остаточного сформовання інтернаціональної політичної організації на зразок бувшої Ліґи Націй. Ця нова „Ліґа Націй" однак мусить стати на стільки впливовою і сильною, щоби могти відразу здушити всякий прояв агресивности з боку якої то не булоб нації.

Слідом за тими британськими дипломатами пішов і американський підсекретар закордонних справ, Сомнер Велс, який тепер в переважаючій мірі являється речником президента Рузвелта. З його недавної публичної промови виходить, що американський уряд вповні погоджується на британську програму світового замирення. До неї він лише додає, що побідоносна демократія не думає мститися на побіджених народах за провини, за які вони не є відповідальні. Сувора кара однак спаде на ті одиниці, які спричинили теперішну війну і запроторили світ в кроваве багно війни.

Сомнер Велс дальше заповів, що з кінцем війни створиться інтернаціональна організація, осередком якої будуть Обєднані Держави. Ця організація, по наладнанню безпосередних економічних і соціяльних проблем, спричинених війною, негайно приступить до світового замирення на услівіях справедливости і чесности. Є отже потішаючим почути, що Америка, яка по минувшій світовій війні відчужилася від світа, тепер обіцює співпрацювати з іншими народами в ціли не лише виграння війни, але і виграння миру.

* * *

Відносно повоєнної реконструкції світа появилось на книжковім ринку кілька серіозних наукових студій. Найважніша з них є та, що її написав Г. Карр, професор інтернаціональної політики на університеті Валії. Її заголовок є — „Будучність Націй — Незалежність і Взаїмна Залежність". Цей професор пропонує спілку держав на взір британської спілки народів, в склад якої входять чотири домінії й Індія. Ця спілка не має виточеної конституції, але держиться міцно на основі певних засад. Головна думка його праці є та, що самовизначення народів мусить стати практичним, а не існувати лише в теорії так, як було в минувшости. Кожна держава має бути готова прийти другій з поміччю в хвилі, коли тій другій загрожуватиме небезпека втрати незавісимости.

Автор іншої книжки, „Реконструкція і Мир" пише під псевдонімом „Бальбус". Він годиться з тезою проф. Карра, але додає до неї економічну справу, тверджучи, що національна независимість неможлива без економічної контролі. Тому що в деяких европейських краях індустрія поширена до більшої міри ніж в інших, менші індустріяльні краї не можуть дістати на стільки економічної сили, щоби рівнятися сильнішим потуґам. І тому він пропонує, щоби по війні зарядити строгу контролю над продуктами ріжних країв, і тим способом забезпечити меншим державам не лише економічне, але і політичне існування.

На його думку Німеччина повинна бути контрольована алянтською адміністрацією, через посередництво німецьких льокальних властей, на протязі від пять до двадцять літ, залежно від настрою німецького народу. Опісля „Бальбус" радить дати Німеччині такий самий статус, що його мають тепер домінії в британській Спілці Народів.

Сер Джордж Йонґ в своїй книжці „Федералізм і Свобода" твердить, що свобода і безпека будуть запевнені Европі лише тоді, коли буде створена федерація европейських держав, яка обмежить національну суверенність націй ради їх власного добра. Він дальше арґументує, що британська урядова кляса, зі своїм професійним хистом і політичним інстинктом, може багато причинитись до реконструкції повоєнного світа на основі загального федералізму.

Кінґслей Мартин, редактор тижневика „Ню Стейтсмен" завзиває Британію, Америку і Росію приступити негайно до виготовлення спільної програми реконструкції, хочби лише в ціли пропаґанди.

Дж. Г. Д. Ковл, британський соціялістичний письменник, твердить, що старий лад національного капіталізму мусить зникнути, а на його місце мусить прийти новий, соціялістичний, без нарушення особистих свобід.

Л. Куртіс, один з основників англійського журналу „Равнд Тейбл", в памфлеті „Екшон" настоює на те, що минув вже час, коли мир і безпека може вдержати „слаба британська геґемонія". Між Британією й її домініями мусить прийти до тісніших звязків в ціли спільної оборони.

Повище наведені арґументи відносно повоєнної реконструкції світа є лише мріями. Щоби дійти до тої важної справи, насамперед треба виграти війну. Все таки є це добрим явищем, що про цю реконструкцію впливові люди вже починають думати і приготовляються до неї заздалеґідь. Треба посилювати наші воєнні зусилля, і рівночасно приготовлятися до стану річи, який наступить по війні. — („Канадійський Фармер").

ЗРОБЛЕНИЙ В АВСТРАЛІЇ.—Фабрику корсетів у Фицрою, в Австралії, перемінено на фабрику для виробу всякого товару, потрібного для американських військ. На світлині, робітниця викінчує виріб американського прапора. Зроблений він з вовни, бо бавовни там нема подостатком, а вовни є досить.

Пригода Летуна з Гадюкою

З Австралії переслали сюди вістку про небувалу просто пригоду, яка трапилася американському летунові Робертові Вотові з Джансон Сити, Тенесі.

Дістав він оноді новий літак і зараз виїхав ним у повітря, аби його наломати постепенно до скорого лету, подібно як це робиться з новим автом.

Він ще не був у повітрі й 20 хвилин і ще не відїхав від стації на 75 миль, коли він нагло побачив, що щось порушувалося коло його ніг. Спершу він думав, що хтось з механіків лишив там кусок цельофану з цукорка. Одначе з часом від побачив, що цей предмет далі порушувався, гейби живий. Він відігнув ногу на бік, аби мати добрий вид на цей предмет; і летун дивився просто в очі гадюці.

Це була брунатно-зелена гадюка з чорними пятнами на боках, довга на три-чотири стопи. Летун не знав, якого роду це гадюка; він навіть не знав, що в Австралії є ідовиті гадюки.

Він малощо не почався спускати літаком просто вниз. Він сидів непорушно яких пять хвилин, роздумуючи над тим, що йому робити.

Спершу він думав схилити літак набік, аби гадюка сповзла на лівий бік, звідки він міг її викинути з літака. Аби цього доконати, він мусів порушити лівою ногою. Як він рушив тою ногою, гадюка вдарила його. На його біду, в нього була штанка підкочена, гейби він навмисно хотів помогти гадюці вкусити його.

Він не хотів датися вкусити щераз, і тому обвинув свій шкіряний плащ довкола своєї руки, піднів гадюку і скинув її на землю, з висоти 3,000 стіп. Нога почала його боліти і пухнути скоро. Він побачив під собою щось, що виглядало на дім, і він спустився на землю; та це, що виглядало на дім, показалося покинутою стейнею.

Він став іти до джерела води, котре він побачив з повітря, і стратив притомність. Коли прийшов до себе, чувся страшно хорим. Він вирізав собі палицю, аби піддержатися, і добився нарешті до джерела, де запхав ногу в горяче болото, котре незадовго облекшило йому пухлину й біль.

Він тратив три рази притомність, прикладаючи собі болото до ноги. Він постановив потім повернутися до свого літака, але на це потратив знову три години. Коли висланий за ним літак зочив Вота, він сказав летунові радіом, аби він не осідав на полі, а вертався по ліки на летнище.

Відлетів літак, але не вертався, і летун постановив проспатися на крилі свого літака. Біль у нозі і комарі не давали йому спати. До літака підійшло стадо водних биків, але летун прогнав їх стукотом свого машинового кріса.

Коли засвитало, летун вирізав собі ще одну палицю й привязав її собі до ноги так, аби міг порушувати нею педал літака, і так вилетів у повітря. Він відкрутив збірник оксиґена, аби не тратити притомности і осів без випадку на своїм летнищу. На нозі в нього найшли чотири проколення, — знак, що гадюка його вкусила два рази.

Його відослали до шпиталя, і по трьох днях він уже знову міг літати. Він признався отверто, що вид гадюки викликав у нього сильний страх, бо будучи 15-літнім хлопцем, він був укушений гадюкою. При тій нагоді він розрізав собі мясо ножем і покрив цілу рану порохом, добутим з патрона. Він не мав тоді ніяких злих наслідків.

БАГАТО ЛЮДЕЙ ХОЧЕ ПОМАГАТИ НАЙТИ САБОТАЖНИКІВ.

НЮ ЙОРК. — Місцеве Федеральне Бюро Розсліду просто залляте телефонічними й письменними натяками про трьох німецьких саботажників, проти котрих Бюро розіслало в минулу суботу стежні листи. На основі тих донесень Бюро арештувало трьох людей, але по допиті їх пустило як невинних. Уряд скріпив сторожу на побережу Атлянтику.

Дня 26. липня в Симпсон, Па., помер у 62. році життя
МИХАЙЛО ГУЧИК,
член відділу 43. У. Н. Союзу.

Походив зо села Жабестів, повіт Новий Санч, Галичина.

Похорон відбудеться в середу, 29. липня, в годині 9. рано з дому жалоби і православної церкви св. Василія.

Покійний лишив вдовою жену Наталію, пятеро дітей.

Просимо всіх членів відділу 43., вільних від праці в той день, взяти участь у похороні.

В. Й. П.!

Уряд відділу 43. УНС.

ЗБОРИ УКРАЇНСЬКОЇ ДИВІЗІЇ U.S.O. ВЕЛИКОГО НЮ ЙОКУ

(Мангетена, Брукліна, Бронкса, Квінсу й Ричмонду)

відбудуться

В ЧЕТВЕР, 30. ЛИПНЯ (JULY 30, 1942)

В УКРАЇНСЬКІМ ДЕМОКРАТИЧНІМ КЛЮБІ,

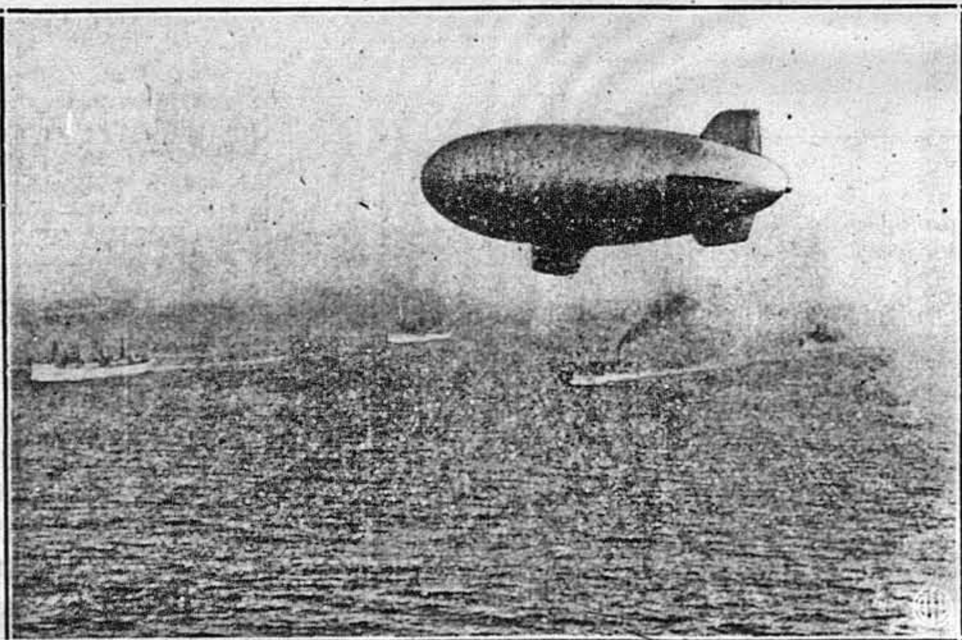
59 Ст. Маркс Плейс (т. є. 8. вул.) в Ню Йорку

НА ПОРЯДКУ ДНЯ: 1) Як представляється досі кампанія Української Дивізії за збіркою фондів для ЮСО. (звіт касієра Української Дивізії). 2) Що робити далі для цеї справи? Кампанія збирання фондів на книжечки, при помочі зборів, підприємств і т. і.

Просимо кожне українське Товариство і Братство в Ню Йорку вислати на ці збори своїх представників, принайменше предсідника й секретаря. — Початок точно 8. год. веч.

ЗА УКРАЇНСЬКУ ДИВІЗІЮ:

Омелян Ревюк, предс. М. А. Герман, секр. Платон Стасюк, кас.

ЗАХОРОНЯЄ НАС ВІД ПОВІТРЯ.—Великанський „блимп" американської воєнної фльоти уноситься над лінією торговельних кораблів, що везуть Атлянтиком допомогу на фронти Обєднаних Держав. Залога такого бальону стежить за підводними човнами ворога. Завдяки такій охороні американська допомога прибуває безпечно до Північної Ірляндії й Британії.

С. Б.

МЕДИЦИНА ПЕРВІСНИХ ЛЮДЕЙ

Медицина! І в нашій уяві великі білі будинки, шпиталі, лічниці. По-новітньому влаштовані операційні салі, дотепно придумані наряди, електрика проміння Рентгена, ультрафіялкове проміння, радій і безліч ліків і способів лікування!

Якщо ви коли бачили людей, що нераз із тавром смерти приходять до лічниці й виходять здорові — то зрозумієте вагу тієї науки, що силкується поглибити відомости про правильну працю організму й про працю — заколочену недугою, що хоче найти й находить способи боротьби з недугами.

Правда! Є випадки, коли й ця наука безсильна. Але коли проглянемо історію останніх десяток років, то побачимо, що не то що кожне десятиліття, а й кожний рік приносить багато нових засобів у боротьбі з недугами. Цеж ще не так давно, як не знали ми ще ні палочки, що викликує сухоти, ні бактерії, що спричинює страшну недугу — пранці (сифіліс). Тепер уже ці питання розвязані, й ми маємо силу-силенну ліків, що поборюють ті недуги.

Медицина наука жива, вона йде вперед.

Цікаво булоб пригадати собі дещо з її минулого. Бож воно не завадить знати, як первісна людина радила собі, коли поранилася, чи занедужала. А тодіж не було ні лічниць, ні шпиталів. Цікаво, як лікували себе люди, що створили на полі лікування старі культури: єгиптяни, асирійці, вавилонці, індійці, китайці, перси, жиди, греки, римляни.

•

Вже у звірят можемо замітити, що вони мимоволі (інстинктовно) стараються собі допомогти. Гріються на сонці, лижуть рану, вигублюють галапаси, купаються, ходять до цілющих джерел та соляних покладів. Коли звірині забеться терня в ногу, вона старається його видобути. Слони й малпи добувають терня й іншим звірятам того самого виду. Коли звірина зломить ногу — бігає на трьох ногах, а зломану тримає в повітрі так, що нога може зроститися якслід, без ніякого скриву, чи скорочення.

Старий римський письменник Пліній каже, що люди деяких лічничих засобів понавчалися від звірят: гіпопотам навчив людей пускати кров, єгипетський птах ібіс робити собі влив (левативу).

У багатьох французьких купелевих місцевостях оповідають, що ще заздалегідь, доки люди пізнали цілющу силу джерел, знали їх звірята й використовували її головно для лікування шкірних недуг. Одні джерела, кажуть, відкрив паршивий кінь, інші — нездоровий осел і т. д.

Гіпопотам радо вишукує собі місця, де стято трощу. Він шукає гострого кінця трощі, прикладає ногу, отворяє жилу й пускає кров. — Ібіс набирає до дзьоба води, а що він має дуже довгу шию, то може собі сам зробити влив (левативу).

На всякий спосіб початків лікування треба шукати не в первісної людини, але у звірят. Кости печерного ведмедя та кости печерної людини виявляють однакові згрубіння ревматичного походження. Сліди зломання кістки майже ті самі.

Одне слово: умови життя передісторичної людини й тогочасних звірят були подібні, і способи лікування мало між собою ріжнилися.

•

Коли хочемо собі відтворити культуру найдавніших людей і з нею й частину тої культури — медицину, то мусимо розглянути те, що змогли ми викопати з землі, себто т. зв. викопи, й перевести порівнання з тими народами, що ще тепер стоять на низькому щаблі цивілізації.

ВЕЛИКЕ ЗАВДАННЯ. — Як край вишле своїх моряків і вояків за границю, він мусить теж посилати їм амуніцію й гармати. Це завдання достави для американської армії в Европі вложено на плечі генерала Дж. С. Г. Лі.

Передусім первісна людина навчилася цілком випадково деяких лікувальних заходів. Вона здобула собі досвід, і на підставі того досвіду притискала рану, з якої трискає кров, відганяла від рани комахи, прикривала рану, розтирала потовчене місце, вигрівалася на сонці, прикладала розпалену голову до зимного каменя. Вона навчилася, що деякі овочі добре їсти, інші знову ні; що деякі ростини спричинюють бігунку або блювоти; що від одних овочів можна виздоровіти, від інших занедужати, а то й умерти.

Після того первісна людина вже свідомо вживала засобів проти бігунки чи блювот; свідомо клала бандаж на рану, внерухомлювала зломану кінчину, помагала при родиві, брала ноші — переносити ними недужих.

В розвитку досвіду первісних народів велику ролю грає інстинкт.

Ось: перелетні птахи вертаються до своїх гнізд, комаха коле свою жертву в те місце, де є нервові осередки й т. д.

Коли ми тепер бачимо таке у звіринному світі, то можемо припускати, що й первісна людина через інстинкт, із прихильности для хорого, могла деколи попасти на щасливу думку й дати хорому відповідну ростину, вжити відповідного заходу, зробити відповідний прилад.

До помочі первісній людині часто ставав припадок. Випадково пізнали первісні народи ріжні одурманливі засоби, як: відвар із недозрілих маківок (опій), гашиш, тютюн, вино і т. д. Випадково пізнали цілющу силу кори хінового дерева при фебрі. Всі ростинні ліки, що ми їх сьогодні вживаємо, випробовували первісні люди навмання, наосліп, без ніякої науки, теорії.

Але всього того було мало. Люди шукали помочі в надприродних сил. Так повстав цілий ряд забобонів, понароджувались ворожбити, знахорі й т. д.

Психольогічно це явище виправдане: первісна людина мала коло себе ріжні явища, котрих не розуміла, а котрі навівали на неї страх. Ріжних недуг вона не могла природним способом собі вияснити: чоловік здоровий діставав нагло нападів фебри, що його мучила кілька годин, а опісля той сам чоловік уставав здоровий. Первісна людина бачила товариша, що діставав чорну недугу (падучку, епілепсію), кидався, випускав піну, але пізніш вертався до своєї роботи. Бачила чоловіка, що на око здоровий, не міг рухати половиною тіла (параліж). Бачила, як у матері на руках згинула дитина, що прямо задушилася без жадної замітної причини (дифтерія); то знову славний вояка гинув серед мук через те, що заскалив собі ногу.

Не дивота, що в усіх первісних народів виступає скоро віра в надприродні сили. Вони вірять, що це боги кидають громами. Що це злі духи входять до людини й роблять ріжні збитки, кидають нею, відбирають владу над половиною тіла; спричинюють, що один сохне, інший пухне й т. д. На ті могутні надприродні сили не поможуть, мовляв, звичайні засоби. На них має силу хиба якийсь особливий спосіб: молитва, жертва, прогін духа, замовини й т. і., в богів треба просити ласки. Коли боги схочуть, зроблять чудо, й хорий подужає.

Помогти може тут жрець, бо він уміє найкраще розмовляти з богами, знає надприродні тайни. Жерці й медицина, чари й ліки спрягаються між собою в тім часі розвитку культури й ідуть упарі довгі тисячі літ.

На тлі релігійних вірувань повстають ріжні обряди, ритуальне споживання потрав, напоїв. Люди починають задумуватися над тим, що таке життя, й де його осідок. Уважають за суть життя серце й віддих...

Отак медицина первісних людей це мішанина досвіду, віри в надприродні сили, ріжних обрядів (ритуалів) та забобонів. Коли вже первісні народи станули на вищому ступні культури, скажім так, як, н. пр., тепер у середній Африці — мають уже багатий скарб цілющих засобів, мають уже окремих представників лічництва. Вони звичайно є рівночасно жерцями, чарівниками і знахорами.

Такий знахор-чарівник іде до недужого прибраний у дивовижний стрій, на якому може бути все, що тільки страшне: вужі, ящірки, великі щипавки. На обличчі маска, в руці чудні якісь фігури демонів, із їх уст виходять дивні слова: вони заклинають. А так вони заходяться якось особливо коло своєї напів лікарської, напів жрецької штуки, не допускають когонебудь до своїх тайн, деколи свідомо ширять ріжні забобони.

А проте в ті чарівницькі практики вплітається таки й досвід. Тому в первісних народів стрічаємо всякі способи лікування: найдено засоби на прочищення, на блювоти; вливи, інгаляції, усиплювання; зимні купелі, гарячі оклади; дієта, баньки; спуск крови; масажа, штучні опаски на пропуклини; рвання зубів, перетин боляків, лічення зломів і, врешті трепанація (просверлювання кости, чи черепа), спосіб, що дивує сьогоднішніх хірургів.

Трепанацію виконували первісні люди в давній давнині, виконують її й тепер. Трепанація, що її роблять сьогодні дикі люди в Перу, Полінезії, дуже часто вдається. Число знаних передісторичних черепів, що на них можемо виконати отвір зроблений за життя, виносить сьогодні вже сотки. Трепанацію робили без сумніву за життя, бо на те вказує річовина, що її бачимо на берегах тих отворів. Вона правильно твориться тоді, коли така рана гоїться.

Отвори в черепі находяться головно на потилиці або на тімі. Рідко на чолі.

Коли питаємо, з якої причини робили трепанації, не сміємо забувати, що це робили в тих часах, коли хірург-чарівник не питав, що має так лічити, але сповняв ритуальний обряд. На це вказує те, що існує цілий ряд ритуальних операцій, як, н. пр.: роблення близн, обрізування, перетин сечової цівки і т. д. У всіх тих операціях не видко, щоб була якась ясна мета, чому їх роблять. Їх робили із релігійної спонуки.

Інша справа, що опісля первісна людина замітила, що по трепанації уступають деякі недуги, як, напр., біль голови, падачка. Таким чином ритуальний обряд ставав згодом заходом лічничим. Міг також первісний чоловік старатися прогнати злого духа з голови й тою методою робив у черепі діру. Цікаво, що дикі хірурги отворюють черевну яму, роблять цісарський протин, і це їм часто вдається виконати, не спричинюючи смерти.

Медицина первісних народів опирається на досвіді, припадку, надприродних віруваннях. Попри надприродні вірування виступають і ритуальні обрядові чинники.

ЗДЕРЖАЛИ КОНТРАКТИ.—Андру Джексон Гигинз (направо) й його син Френк (наліво), будівничі кораблів, стають на переслуханні перед комітетом конгресу в Вашингтоні, коли цей комітет заявився за здержання дальшого будування „кораблів свободи".

НА ВІЙСЬКОВІЙ СЛУЖБІ.— Панна Мері Лонґ, з Бруклина, Ню Йорк, служила до недавна при жіночій дивізії канадійської армії, а тепер перейшла до подібної служби в американській армії. Вона має ранґу сержанта й служить на Форті Де Мойн, Айова.

Багатий і бідний.

Хто вдоволений тим, що має, цей справді багатий.

Бідний є той, в кого нема розуму.

ВПИСУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ І В ТАКИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧІТЬ ЇХ БУДУЧЧИНУ.

В середу, 22. липня 1942, в Перт Амбой, Н. Дж., помер по короткій недузі

ПЕТРО СТОПЕН,

довголітний член Бр. св. О. Николая, від. 104. У. Н. Союзу.

Походив зо села Пакно, повіт Горлиці, Зах. Україна. Полишив у смутку жену Петрину, три сини і три дочки. Йосиф і Іван замешкалі в Перт Амбой, Михайло при U. S. Армії, Марія замужна за Роґерс, Гелена зам. за Ґрін і Анна самітна. Сестра Антоніна Співак замешкала в Елмайра, Н. Й.

Похорон відбувся 25 липня з дому жалоби, 441 Penn St., до української гр.-кат. церкви при участи родини, знайомих і членів Бр. св. Николая.

В. Й. П.!

Гарасим Мисак, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

МЕНВІЛ, Р. АЙ. — Місячні збори Тов. ім. Михайла Драгоманова, від. 181, відбудуться в суботу, 1. серпня, в годині 6. вечір, в У. Н. Домі на Компшай Гил. Обовязком всіх членів є прийти на означений час. — Ю. Ясінчук, предс.; Н. Тиняк, кас.; П. Черкас, секр.

ТАРЗАН, ч. 607. Таємниче письмо.

Пан Іґаліс відвів Тарзана набік. „Що за щастя!" він крикнув. „Щоб стрінутися з вами, я прибув до Африки".

Він виняв свою калитку, що була прічіплена до срібного ланцюшка на шиї. „Моя найцінніша власність. Я стеріг її так уважно".

З кишені він виняв кусок паперу. „Це письмо для вас".

Зо здивованням Тарзан розгорнув папір. Яка нова загадка крилася в ньому?